

דם הנדה ¹⁴⁶ וש"ו מטמאין לחין ואינן מטמאין יבשין. ומתירצי בשם ר"ת ז"ל דהכא בורע שנרבע ופלם דומיא דאשה. וזה אינו כלום. שהי' לו לדקדק אי חביל דלית בי' פרוזדור. והקושיא אין בה ממש. דהתם קמ"ל דאין מטמאין יבשין אבל לחים ה"א בתוך עונות שלה מטמא ולא חוץ לזמנה ¹⁴⁷.

[פז, ע"א] הוסיף יום א' מדעתו מאי דרש כו'. זה ק"ל אי מדרש דרש לאו מדעתו הוה ולא הסכים על ידו הוה. ותרבה כיוצא בו עשה משה ושאר נביאים ¹⁴⁸. וי"ל ודאי אם רצה הקב"ה היה אומר לו היו נכונים ליום הרביעי כדלקמן. אלא הוא ודאי לשלישי אמר. אלא גלוי הי' לפניו דעתו של משה. ולפיכך משאמר לו ליום השלישי חזר ואמר היום ומחר. כדי שיהא ברצונו של משה רבינו להתלות במדרשו ולא יהא כמעביר על דבריו במה שאמר ליום השלישי. אבל לא שיהא משה רבינו מוכרח לדרוש כן. שאפי' בחצי היום שייך למימר היום ומחר ¹⁴⁹.

פירש מן האשה והסכים הקב"ה על ידו. יש לשאול נמי מנלן דמדעתו עשה. שמא לא פירש עד שא"ל הקב"ה ואתה פה עמוד ¹⁵⁰. וי"מ. ואתה כדעתך פה עמוד עמדי בשם ר' משה בר' יוסף ז"ל. ואינו מחזור. וי"ל אלולי שמדעתו עשה. שכינה למה לא אמרה כן לאחר מתן תורה. והלא עמו היה בדיבור מקודם לכן כלאחר מיכן. אלא ש"מ עד שפי' הוא מדעתו מק"ו ¹⁵¹. ומיהו ק"ו גופי' לאו דוקא הוא. דהא מצי משמש וטובל ומדבר בכל יום. אלא הוא מדעתו שנשא ק"ו בעצמו להתקדש שיהי' ראוי לדבר בכל עת. וכן משיבור הלוחות אינו מחזור האין עשה מדעתו והלא ק"ו דרש. אלא חומרא בעלמא הוא שעשה לומר שלא יהא נתפס בשבירתו. אבל אינו ק"ו. דאדרבה צריכין הם לתורה כדי שיחזרו ויעשו תשובה אף על פי

[נח"מ 1234567]

שאין אוכלין בקדשים עכשיו. וכן צ"ע מנלן שהסכים הקב"ה עמו אי משום אשר הרי כמה כתובין בתורה שאינן לשון אישור. ושמעתי משום דכתיב ¹⁵² אשר שברת ושמתם בארון. ושברי לוחות מונחים בארון ¹⁵³. ואלמלא הי' בשבירתן חטא אין קטיגור במקום סניגור ¹⁵⁴. אלא מלמד שהיתה שבירתן חביבה לפניו. ומדרש אגדה ¹⁵⁵ יהושע ושבעים זקנים תופסים בידו שלא ישברם ולא יכלו לו. אמר הקב"ה תהא שלום באותו היום. שנא' ולכל היד החזקה וגו' אשר עשה משה. ואפשר דמשום הכי דרש האי אשר. לשון אשרי.

[פז, ע"ב] אתחומין לא אפקוד. וא"ת. והרי התם כתיב אל יצא איש ממקומו. דהיינו תחומין להגי דאית להו תחומין דאורייתא ¹⁵⁶. איכא למימר בסיני גאמר אלא שנכתב במקומו. ומפורש בתוס' ¹⁵⁷ דה"ה להוצאה דלא אפקוד דהיאך היו מוליכין כלים ואהלים. ואפשר דאלאו דמתמר לא אפקוד ¹⁵⁸. דאיסורי לאוין הן. א"נ סברי לה כמאן דאמר אל יוציא ותחומין מערי מקלט גמרי. והנהו אמוראי כר' עקיבא ¹⁵⁹ אמרי דאמר תחומין דאורייתא ¹⁶⁰. משום דלרבי יוסי איירי. ור"י שמעת לי' בפ' בכל מערבין ¹⁶¹ דאמר תחומין דאורייתא. וי"א דתחומין דהכא היינו הוצאה דר"א ברה"ר. ורשויות דיחיד ורבים תחומין מיקרי. ועוד פירשו תחומין אלו בג' פרסאות. וכדברי רבי אלפסי ז"ל ¹⁶² שאמר דלכ"ע של ג' פרסאות דאורייתא כדברי הירושלמי ¹⁶³. ואינו כלום.

[פח, ע"א] לרבנן שמנה חסרים עבוד. שלא לצורך אמרו כן ¹⁶⁴. דהא אמרן ¹⁶⁵ אייר דהאי שתא עבורי' עברה. אלא משום דר' יוסי. אי נמי דמוקי להנך ברייתא דלעיל כולהו כר' יוסי.

והא דאמרי' בענין אגדה הא פודעא רבא לאורייתא ומתירן כבר קבלוה בימי

153 ב"ב טו, א. 154 ר"ה כו, א. 155 אדר"ג פ"ב, שמור פמיו ג. 156 ערובין יו, ב. 157 כלומר דלא הוציאו בידים אלא טענו אתחומין. 158 לקמן קנה, א. ועי' ח"ס דבכאשר על שמאמר במרה כתיב למען ינוח. 159 סוטה כו, ב. 160 ע"י תוס'. 161 סוף פ"ק דערובין. 162 ערובין פ"ג ה"ד. 163 ע"י תודיה לרבנן וריטב"א. 164 לעיל פז ב.

147 ע"י תירוצ' א' בחוס' ד"ה אבל פירשה. ובמיוחס לר"ן. 148 ע"י תוס' ד"ה היום וריטב"א. 149 ע"י חת"ס שכי' דעדיין היה להם דין בני נח שהלילה הולך אחר היום, וכע"ז בשפ"א ובקדשים שהלילה הולך אחר היום ונתקיים דבר ה' היום כמחר. ומשה תיקן כוין ישראל שהיום הולך אחר הלילה ונתקיים דברי שניהם. 150 ע"י תורה ואתה. 151 הובא בריטב"א. ועי' הקדמה לעונג יו"ט אות כב. 152 שמות לו.